

Egon F. Kunz, *Displaced Persons; Calwell's New Australians*. Australian National University Press, Sydney, 1988, 285 p.

World War II led to the uprooting of some 12 million people. The majority were Germans from Eastern Europe. Jewish survivors and citizens from the countries between Germany and the Soviet Union occupied by the Red Army. The survival of the uprooted people became the responsibility of the Western Allies. The International Refugee Organization (I.R.O.) was created, and between 1947 and 1954 over one million displaced persons were resettled, mainly overseas. After the United States the second largest intake was taken by Australia: close to 180 000 refugees.

One of these was Egon F. Kunz, a Hungarian, arriving in Australia in 1949. He subsequently became a librarian at the Mitchell Library in Sydney, and after completing his Ph.D. Thesis on the Hungarians in Australia Frank Kunz became a Senior Research Fellow at the Australian National University in Canberra with a major research project on Australia's Displaced Persons Scheme. He also supervised with Dr. Charles Price my Ph.D. Thesis on the Scandinavians in Australia in the Department of Demography at the Australian National University in 1969–1972. Dr. Kunz's publications include the well-known articles: "The Refugee on Flight: Kinetic Models and Forms of Displacements" and "Exile and Resettlement: Refugee Theory" in the *International Migration Review* in 1973 and 1981.

Up till World War II Australia was quite a homogenous country of British origin. During the war, however, it became clear that a large country with only seven million inhabitants could not survive if there was another war. A new immigration policy was launched under the direction of Arthur Calwell, the first Minister for Immigration, in 1945. The target was to take in 70 000 immigrants to Australia per year. In 1947 Arthur Calwell signed an agreement with the I.R.O. for resettlement in Australia, and by the end of that year the first displaced persons, 840 Estonians, Latvians and Lithuanians, had arrived. The major wave took place in 1949 and 1950, with over 145 000 persons altogether. These people, mainly from Eastern Europe, had lost their home countries and were now "New Australians" to be assimilated as quickly as possible. Many of them had a high level of education, but they were sent to the bush or factories to serve a two-year labour contract.

After describing the genesis of the Australian post-war migration program, Dr. Kunz's book gives accounts of the backgrounds of the various ethnic refugee groups and describes the selection process which brought them to Australia. It also deals with the assimilation process and multiculturalism and analyses the effects both on Australia generally and also on the participants – the uprooted people from the battlefields of Europe.

Being a displaced person himself has been an obvious advantage to the author. Generally, being in the midst of historical events can involve the danger of emotional involvement, which an outside observer can avoid. But the perspective of 40 years and extensive studies have enabled Frank Kunz to see the events in the right proportions and contexts.

The world still has some 15 million refugees, and in the Nordic countries the number of displaced persons has also greatly increased. For the policy makers and scholars in this field, the Australian experience described and analysed with such an expertise and human interest by Dr. Frank Kunz – son of a wealthy family in Budapest – can be warmly recommended.

Olavi Koivukangas

Sten Aminoff, *Svenskarna i Nya Zeeland. Den svenska emigrationen fram till 1940*. Emigrantinstitutets vänners skriftserie 2, Växjö 1988, 464 s.

Pensionerade generalkonsuln Sten Aminoff var på 1970-talet svensk ambassadör i Nya Zeeland. Där – eller kanske redan tidigare – blev han intresserad av svenskarnas historia på detta fjärran belägna öland. Aminoff har hittat nästan 3300 svenska sjömän och emigranter i Nya Zeeland före andra världskriget. Enligt författaren har mer än 10 000 nyzeeländare mer eller mindre svenskt påbrå. Räkna man med Danmark och Norge torde cirka 40 000 människor i Nya Zeeland ha skandinaviskt ursprung. Därtill kommer några tusen ättlingar till finländarna. Emigrationen från Skandinavien till Nya Zeeland upphörde nästan helt i och med första världskrigets utbrott, och skan-

dinaverna integrerades snabbt i samhället, "like snow on Wellington hills" såsom historikern R.A. Lochore (1951) har skrivit.

Främst i Alexander Turnbull Library i Wellington, Nya Zeelands riksarkiv, men också i många arkiv i Skandinavien och Tyskland, har Aminoff studerat skeppslistor, medborgarskapshandlingar, dödsuppgifter osv. Personförteckningen på nästan 3300 individer utgör basen för forskningen och ger en mångfald personuppgifter såsom ålder, ankomstår, tid och plats för naturalisering, yrke, civilstånd, dödsår och -plats samt upplysande anmärkningar.

Nya Zeeland upptäcktes av holländaren Abel Tasman år 1642. När kapten James Cook med fartyget *Endeavour* gjorde sin första världsomsegling åren 1768–71, fanns det Linne-lärjungar med ombord: svensken Daniel Solander och finländaren Herman Spöring, som fick en ö på nordöns östkust uppkallad efter sig, "Spöring Island".

I slutet av 1700- och i början av 1800-talet började val- och sälfångsten i de nyzeeländska vattnen. Det fanns många skandinaviska sjömän ombord på brittiska, amerikanska, franska osv. fångstfartyg, och några av männen gick land och blev ingifta i olika maoristammar.

Före guldgrävvarruschen på 1860-talet har Aminoff identifierat ett 30-tal svenskar som blev bofasta i Nya Zeeland, nästan uteslutande sjömän. En av dem var sjökaptenen Charles Suisted – ursprungligen Carl Sjöstedt – född år 1810 i Värmland. Han kom 1842 till Nya Zeeland från Launceston på Tasmanien. Sedan 1830 hade han seglat mellan London och Ostindien och hade varit första styrman på *Governor Stirling*, som år 1831 kom med de första skandinaviska emigranterna till Västaustralien. Fartyget hade byggts i Jakobstad, Finland, nio år tidigare (Bejbom 1983, 36). Sedan december 1836 bodde Suisted med sin engelska fru i Launceston, Tasmanien, som Master Mariner (Koivukangas 1974, 72–73). Utvandringen till Australien och Nya Zeeland var nära förbundna med varandra.

Upptäckterna av guld i Nya Zeeland år 1861 drog dit lycksökare i stora skaror. Många av dem hade tidigare varit i Kalifornien och Australien. Den övervägande majoriteten var sjöman. Under emigrationens höjdpunkt 1863–66 torde det ha funnits mellan 4000 och 5000 skandinaviska guldgrävare på Nya Zeelands sydö, och svenskarna utgjorde huvudparten av dem. De flesta guldgrävare lämnade efter 1867, men cirka 700 stannade kvar, inköpte ett jordbruk eller investerade kapital i olika slags småindustrier.

Till slutet av 1860-talet hade all bra jordbruksmark tagits i anspråk av brittiska emigranter. Nu började myndigheter att förvärva maorilandet, som var ofta tät urskog och mindre lämpat för jordbruk. Finansministern Julius Vogel hade besökt Amerika och var medveten om, att skandinaverna var beredda att arbeta som immigranter. Resekostnaderna mellan Skandinavien och Nya Zeeland borde täckas med nyzeeländska statsmedel. Det första emigrantfartyget anlände till Wellington 1872 med 23 personer från Sverige och 50 från Danmark. Genom en effektiv värvningskampanj i de skandinaviska länderna hade antalet skandinaver i slutet av 1876 stigit till cirka 4500 emigranter, omkring 750 av dem var svenskar. Skandinaverna bosatte sig i Hawkes Bay -trakten och ännu idag påminner Dannevirke och Norsewood om den gamla skandinaviska bosättningen.

Under tiden 1877–1915 ökade utvandringen till Nya Zeeland betydligt. En betydande del av utvandarna var sjömän, som ofta skrev hem till sina släktingar och vänner och uppmuntrade dessa att emigrera till Nya Zeeland och Australien. Livet på fartyget var hårt och arbetet dåligt betalt. En stor del av sjömännen hoppade av sjömansarbetet i Antipoden.

Efter första världskriget fram till 1940 blev den svenska utvandringen till Nya Zeeland som skedde med passagerarfartyg och registrerades i församlingar mycket marginell; efter 1940 minskade den ytterligare. Många återvände till Sverige senare. År 1980 var de svenskfödda emigranterna i Nya Zeeland endast 300, ungefär lika många som det fanns finländare där.

Svenskarna var utspridda över hela det nyzeeländska landområdet, och den största gruppen utgjordes av sjömän, som ofta gifte sig med brittiska kvinnor. Danskarnas antal var störst, och de tog initiativet till att bygga lutherska kyrkor sedan 1878. De svenska och norska emigranter som var metodister började efter ankomsten 1972 anordna bönemöten och byggde senare en egen kyrka. De cirka 5000 skandinaverna hade i början en hård tillvaro och sällan tid och kraft till annat än det dagliga arbetet. Tidningsutgivningen på de nordiska språken misslyckades, ty det fanns inte ekonomiska förutsättningar. Senare började skandinaver prenumera på engelskspråkiga lokaltidningar.

Men i de små bosättningarna slog man vakt om sina egna traditioner och sin kultur. Jul, påsk och midsommar firades i det nya hemlandet på traditionellt sätt. Längre fram bildades skandinaviska föreningar i de större städerna. Efter

unionsupplösningen mellan Sverige och Norge 1905 kom den skandinaviska föreningen i Wellington att upplösas, vilket beklagades livligt, eftersom svenskar och norrmän hade haft ett gott samarbete.

Svenskarna kom till Nya Zeeland från alla svenska landsändar, sjöfolket från kustområdena. Det samma gäller svenskarna i Australien före andra världskriget. Antalet kvinnor gick upp till drygt 400 eller knappt 10 % av utvandrarerna. I Australien var 9,9 % kvinnor av 5600 i Sverige födda invandrare i folkräkningen år 1911. Huvuddelen av de svenska kvinnorna i Nya Zeeland utvandrade under tiden 1870–76 som familjemedlemmar.

Av kapitlet Folkräkningen framgår det, att antalet skandinaver i Nya Zeeland var som störst vid census 1906: 5250. Därav 2277 danskar, 1618 svenskar och 1396 norrmän. Invandringen av finländare, huvudsakligen svensktalande, redovisades före 1918 i statistiken under rubriken Ryskland. Före 1914 bestod invandringen från Ryskland nästan uteslutande av finländare och uppgick enligt censusen 1891 till ungefär 200 och 1906 till 400 personer. I Australien märkte jag, att av de invandrare som var födda i Ryskland före första världskriget ett ganska stort antal var judar, polacker och andra minoriteter. Men troligen var det finska sjöfolket dominerande i Nya Zeeland. Antalet personer födda i Finland har alltsedan census 1921 varit ungefär 300.

Från tiden 1854–1948 har Aminoff hittat 1523 naturaliseringsakter avseende personer som bedömts ha svensk nationalitet. Ett femtiotal i Finland födda personer som aldrig vistats i Sverige har ansetts ha svensk nationalitet och blivit naturaliserade i Nya Zeeland. Dessa har inte medtagits i undersökningen. Men t.ex. Burke (Björk), Gustav Abel, född i Jakobstad 1836, och Frithiof Mitchelson, född 1877 i Närpes och rest från Härnösand till Auckland år 1909, var uppenbarligen svensktalande finländare och har räknats med. Men i några fall kan det ha varit möjligt, att svenska föräldrar har bosatt sig i Finland vid tiden för barnets födelse.

Den mest värdefulla delen av boken är nog de alfabetiska personförteckningarna över de nästan 3300 individerna, och de kommer att vara till stor nytta för släktforskare både i Sverige och Nya Zeeland. Men boken är också en bra allmän historik över den svenska utvandringen till Nya Zeeland.

Kollegan från andra sidan av Bottniska viken vill gratulera Sten Aminoff till en imponerande

och viktig bok inom migrationsforskningens intressanta område.

Olavi Koivukangas

Varpu Lindström-Best, Defiant Sisters. A Social History of Finnish Women in Canada. Studies in Ethnic and Immigration History. Multicultural History Society of Ontario. Toronto 1988, 205 p.

Varpu Lindström-Bestins tutkimus Kanadan suomalaisien naisten historiasta on edustava lisä alati kasvavaan naistutkimusten joukkoon. Naiskysymyksen ohella teoksen toinen kantava teema on etnisyyt. Molemmat teemat ovat varsinkin keskeisiä kanadalaisessa sosiaali-historiallisessa tutkimuksessa. Kanadalaisen tieteen historiassa eivät lukuisat pienet etniset ryhmät, joiden osuus väestöstä on noin 1/4, ole saaneet paljoakaan huomiota. Tutkimus on yleensä keskittynyt suureen brittiläiseen enemmistöön tai ranskalaisvähemmistöön. Vasta viime vuosikymmeninä multikulturalismi-ajattelun esiintulon myötä on huomattu pienten siirtolaisryhmien olemassaolo. Mikä tärkeintä, niiden merkitys Kanadan historian ja yhteiskunnan toimivina ja merkityksikkäinä elementteinä on myös tunnustettu. Panostus Kanadan etnisten ryhmien tutkimukseen on tuottanut runsaasti tietoa eri ryhmistä: mm. ukrainalaiset, italialaiset ja liettualaiset ovat saaneet omat historiansa.

Kanadalaista historian tutkimusta on kritisoitu myös siitä, että se on keskittynyt lähinnä brittiläistä alkuperää olevien miesten tekemisiin. Naisten osuus yhteiskunnan rakentajina on jäänyt lähes tyystin huomiotta. Viime vuosikymmeninä tähänkin asiaan on tullut parannusta. Lindström-Best toteaaakin kirjansa johdannossa, että nykyisin naistutkimus on itsenäistynyt ja sen merkitys on tunnustettu, kun se vielä 1970-luvun alussa joutui legitimoimaan asemaansa.

Kirja koostuu seitsemästä luvusta, joissa käydään läpi Kanadan suomalaisen siirtolaisnaisen keskeisimmät elämänvaiheet ja kokemukset. Ensimmäisessä luvussa tarkastellaan naisten oloja Suomessa vuosina 1890–1930. Lindström-Best keskittyy pääasiassa suomalaiseen kulttuuriin ja

politiikkaan, jotka ovat olleet keskeisiä taustavai-
kuttajia Kanadan suomalaisten elämäntapaan.
Naiset olivat oppineet jo Suomessa kovaan työ-
hön ja heidän työkenttänsä oli laaja. Se ei rajoit-
tunut pelkästään kotitöihin vaan naiset olivat ot-
taneet osaa peltotöihin ja jopa pyyntiin ja met-
sästykseen. Myös Kanadassa naiset joutuivat ot-
tamaan vastuuta perheen elannon hankkimises-
tä. Suomalaisnaiset olivat omaksuneet aktiivisen
roolin myös politiikassa, kun sosialistiset aatteet
levisivät Suomeen 1800-luvun lopulla. Nämä aat-
teet siirtyivät sitten Kanadaan siirtolaisten muka-
na ja suomalaiset naiset tunnettiin sielläkin poliit-
tisesti radikaaleina.

Toisessa luvussa selvitetään suomalaisten
naisten alueellista jakautumista Kanadassa.
1900-luvun alkuvuosina tulleista siirtolaisista oli
suurin osa miehiä. Naisista suurin osa oli naimat-
tomia, arviot vaihtelevat 60 % ja 83 %:n välillä.
Valtaosa suomalaisista asettui Ontarion provinssiin,
mutta osa jatkoi matkaansa länteen, Brittiläi-
sen Kolumbiaan.

Kolmannesta luvusta eteenpäin näkökulma
siirtyy selkeästi sosiaaliseen elämään ja sen osa-
alueisiin. Kohteina ovat naisten ja lasten ter-
veydelliset olot ja elämisen laatu. Terveystenhoi-
dossa oli suomalaisten perushyveistä, ahkeruud-
esta ja siisteydestä, etua. Suomalaisen lapsi-
kuolleisuus oli vähintäänkin normaalitasolla ellei
jopa alhaisempi. Kansanomaisiin parannuskei-
noinhin turvauduttiin usein, koska niitä oli totuttu
käyttämään ja lääkäripalvelut olivat usein kauka-
na ja kalliita. Naisten yleisimmät kuolinsyyt olivat
tuberkuloosi, itsemurha ja synnytyskomplikaati-
ot. Myös laittomat abortit johtivat usein kuole-
maan.

Neljännän luvun otsikko on paljon puhuva:
"Kanada on helvetti miehille, taivas naisille". Lu-
vun teemoina ovat naisten ja miesten väliset suh-
teet ja avioliitto. Yli 80 % suomalaisista naisista
avioitui suomalaisen miehen kanssa. Sukupuol-
ten välinen vuorovaikutus on ollut varsin kirjavaa.
Siihen on sisällytetty sekä dramatiikkaa että elä-
män iloja. Kanadassa vallinnut yleinen naispula
on antanut suomalaisille naisille paljon mahdolli-
suuksia omaan vapaaseen elämään. He ovat voi-
neet viivyttaa avioitumistaan, koska miehiä oli ai-
na tarjolla. Toisaalta avioikäiset naiset melko
suurella todennäköisyydellä jäivät leskiksi, kos-
ka vaarallinen työ kaivoksilla tai metsissä ja juo-
pottelu alensivat usein suomalaisten miesten
keski-ikää.

Luvut viisi ja seitsemän ovat kirjan keskeisim-
mät. Viides luku käsittelee suomalaista naista
työssään. Kanadaan oli tultu ansaitsemaan ja

työn laatu muovasi suomalaisten naisten sosiaa-
listia elämää. Valtaosa naisista sijoittui kotitalous-
työhön eli piioiksi. Talo, jossa oltiin piikana, tar-
josi yleensä asunnon ja ruuan. Samalla se kuiten-
kin asetti rajoituksia vapaa-ajalle ja puuttui myös
moraalikysymyksiin.

Työn vastapainoksi oli monenlaista aktiveet-
tia. Yhteiskunnallisesti merkityksekkäintä oli toi-
minta sosialistisella "haalilla" eli työväentalolla.
Seitsemäs luku omistautuu naisten toiminnal-
le sosialistisissa organisaatioissa. Vaikka työvä-
en järjestöissä korostettiin naisten ja miesten
tasavertaisuutta, ei tämä ihanne toteutunut aina
käytännössä. Suomalaisissa seurakunnissa, joi-
ta luku kuusi käsittelee, naisten rooli oli vielä kan-
tavampi kuin sosialistisissa järjestöissä. Naiset
huolehtivat varojen keräämisestä erilaisin tem-
pauksin, mutta seurakuntien johtokuntiin he ei-
vät yleensä päässeet.

Varpu Lindström-Bestin kirja on lyhennetty
versio hänen vuonna 1986 Yorkin yliopistossa,
Torontossa, tarkastetusta laajasta väitöskirjas-
taan. Teos antaa hyvin selkeän kuvan siitä monin
paikoin hyvinkin raskaasta elämästä, jonka
1900-luvun alussa Kanadaan lähteneet siirtolais-
naiset läpikävivät. Tutkimuksen kokonaisvaltai-
suus on myös sen vahvoja puolia. Tutkimuskoh-
de nähdään laajassa kulttuurisessa ja yhteiskun-
nallisessa kontekstissa, mikä edesauttaa lukijaa
ymmärtämään siirtolaisnaisen "eetosta", maail-
maa. Varpu Lindström-Best on pitänyt näkökul-
man hyvin lähellä ihmistä. Monet esimerkit ja ku-
vaukset elävöittävät sekä tekstiä että sitä kuvaa,
jonka kirja siirtolaisnaisten elämästä antaa. Toi-
saalta myöskään tieteellisestä otteesta ei luovu-
ta hetkeksikään, vaan tietoaaines tuodaan esille
keskeisissä sosiaalisissa yhteyksissään. Sosiaa-
lisen aineksen käsittely on paikoin hyvin oivalta-
vaa. Jopa niinkin, että herää kysymys, mihin mo-
nissa tämän alan sosiaalitieteellisissä tutkimuk-
sissa tämä oivaltavuus on hukattu. Teoksen läh-
demateriaali on laaja, mikä näkyy sekä itse tutki-
muksessa että sen lähdeluettelossa. Asiat ovat
tekijän hallussa.

Tulevaisuuden kannalta olisi tärkeää laajen-
taa tutkimuskohdetta ajallisesti aina nykypäi-
vään asti. Tutkimus olisi syytä ulottaa sekä uu-
dempiin siirtolaisiin että myöhempiin sukupol-
viin. Toinen tulevaisuuden asia olisi julkaista
Varpu Lindström-Bestin kirja myös suomeksi ja
Suomessa – kunnianosoituksena suomalaisille
naisille.

Teppo M. Sintonen

Anne Koistinen, Pohjoismaiset pakolaistutkimukset. Virikkeitä suomalaiseen tutkimustoimintaan. Sosiaali- ja terveysministeriö, Suunnitteluosaston julkaisuja 4:1988. 185 s.

Ulkomaalaiskeskustelu on viime aikoina lisääntynyt maassamme huomattavasti. Tähän on useitakin syitä. Varsinkin Etelä-Suomessa on nykyisin työvoimasta pulaa, ja keskustelu ulkomaisen työvoiman tuottamisesta on virinnyt. Keskustelua on aiheuttanut myös Suomen vuosittain kasvava pakolaiskiintiö. Vuonna 1988 maahamme vastaanotettiin 300 pakolaista, eli kiintiömme oli n. 1/4 muiden pohjoismaiden vastaavasta. Hallituksen päätöksen mukaan kuluva vuoden kiintiö on 500 henkeä. Suomesta tosin puuttuvat lähes täysin turvapaikan hakijat ("spontaanit pakolaiset"), joita esimerkiksi Ruotsiin tuli viime vuonna lähes 15 000. Joka tapauksessa maamme on avaamassa portteja ulkomaalaisille yhä enemmän, sekä humanisista että taloudellisista syistä. Tämä on havahduttanut viranomaiset ja tutkijat. Virkamiehet paikkailevat oikein urakalla Suomen jälkijättöistä ulkomaalaislakia; komiteamietintöjä ja lainmuutoksia julkaistaan harva se kuukausi.

Myös tutkijat ovat aktivoituneet, mm. Siirtolaisuusinstituutissa on moni opiskelija käynyt etsimässä kirjallisuutta ja tilastoja pakolaisia koskeviin pro gradu -tutkielmiinsa. Vaikutena sekä kirjoittajilla että tutkimusten ohjaajilla on ollut alan perusselvityksen puuttuminen. Puute on oivallettu sosiaali- ja terveysministeriössä, jolle kuuluu pakolaisten vastaanotto toiminnan periaatteiden ja pakolaistutkimukseen liittyvien kysymysten käsittely. Ministeriön ja Helsingin yliopiston Kehityksensäätöinstituutin välisellä sopimuksella on valmistunut raportti *Pohjoismaiset pakolaistutkimukset*, jonka on tehnyt yht. yo. Anne Koistinen.

Julkaisu jakaantuu kahteen osaan: ensimmäinen osa on varsinainen tutkimusraportti (78 s.) ja toinen osa on n. 100 sivun mittainen alan bibliografia. Tutkimuksella pyritään ensisijaisesti välittämään muiden Pohjoismaiden kokemukset sekä keskeiset pakolaisuuteen liittyvät tutkimustulokset. Tältä osin julkaisun peruslähtökohta on oikea. Muissa Pohjoismaissa on pakolaistutkimusta harjoitettu parikymmentä vuotta, joten on todella syytä kartoittaa naapureidemme tutkimustilanne kokonaisuudessaan.

Ensimmäinen osa jakaantuu viiteen selvästi toisistaan erottuvaan päälukuun. Kaksi ensimmäistä ovat luonteeltaan johdattelevia, mm. luvussa kaksi tarkastellaan alan terminologiaa. Tältä osin tarkastelu on suppea mutta antaa kuitenkin

riittävät eväät raportin jatkotarkastelulle. Tämän jälkeen selvitetään pakolaisten vastaanotto toimintaa eri Pohjoismaissa. Luvusta käy hyvin selville ne erilaiset strategiat ja menettelytavat, mitä pakolaisten vastaanotossa on eri aikoina naapurimaissamme harjoitettu. Tätä lukua intensiivisesti tutkimalla maamme byrokraatit säästyvät monelta harmilta ja turhalta uudistustoimenpiteeltä, kiitos muiden Pohjoismaiden aikaisemmin aloittaman pakolaistutkimuksen kehittämistyön.

Luvuissa neljä ja viisi selvitetään Suomen ja muiden Pohjoismaiden pakolaistutkimuksen menneisyyttä, nykytilaa ja tulevaisuutta. Tässä yhteydessä esitetään myös 22 tutkimusaihetta, joiden selvittämistä tekijä pitää tärkeänä. Sinälään teemat ovat perusteltuja ja tutkimisen arvoisia. Luettelo on tieteellisesti tarkasteltuna hieman yksipuolinen, siitä puuttuvat mm. oikeustieteelliset ja lääketieteelliset tutkimusteemat. Esimerkiksi pakolaisten tietoisuus omista lakeista perustuvista oikeuksistaan, ulkomaalaisiin kohdistuva hallintomenettely jne. olisivat mielenkiintoisia ja tarpeellisia tutkimusaiheita.

Raportissa todetaan aivan oikein (s. 9), että pakolaisuuden tavoiteltavimpana ratkaisukeinona pidetään vapaaehtoisista ja turvallisista paluuta kotimaahan; pakolaisuuskäsitteeseen liittyy tai ainakin pitäisi liittyä ajatus vain väliaikaisesta sijoittumisesta kotimaan ulkopuolelle. Näkemys olisi otettava huomioon myös tutkimustoiminnassa. Tutkimustên avulla olisi luotava esimerkiksi sellaisia pakolaisten vastaanottomalleja, jotka tekisivät integroitumisen tulomaahan helppoksi, ja silti irtautumisen ja palaamisen vaivattomaksi tilanteen entisessä kotimaassa parannuttua.

Kolmas tutkimusaihe, joka on jäänyt huomiotta, liittyy pakolaisten alueelliseen sijoittumiseen. Maamme on muiden Pohjoismaiden tapaan valinnut kuntiin hajauttavan sijoittamispolitiikan. Pienten, muutaman perheen pakolaisryhmien sijoittaminen eri kuntiin on kuitenkin vaikeasti perusteltavissa. Sen sijaan tarpeeksi suuressa, esimerkiksi 100–200 hengen yhteisössä vähemistön oma kulttuuri ja identiteetti säilyttävät elinvoimansa. Samalla omassa kulttuurissa eläminen antaa pakolaiselle mahdollisuuden rauhassa pohtia, jäädäkö pysyväksi siirtolaiseksi vaiko palata entiseen kotimaahansa. Tutkimustoiminnalla voitaneen luoda edellytykset hallitulle sijoittamis- ja integraatiopolitiikalle, joten tähän liittyvä tutkimustarve olisi syytä muistaa myös tulevaisuudessa.

Neljäs puuttuva painopiste liittyy futurologiaan: olisi paikallaan tarkastella myös pakolaisu-

teen liittyviä tulevaisuuden vaihtoehtoja. Tällä hetkellä käsitämme pakolaisuuden paljolti omaan maahan suuntautuvana muuttoliikkeenä. Samoin pakolaisuuden syiden katsotaan yleisesti liittyvän sotiin ja poliittisiin konflikteihin. On mlta todennäköisintä, että tulevaisuudessa esimerkiksi ekokatastrofit aiheuttavat enenevässä määrin pakolaisuutta. Tänä päivänä ilmiö koskee lähinnä Afrikkaa. Pois ei ole kuitenkaan suljettu sekään vaihtoehto, että me suomalaiset olisimme joskus turvapaikan tarpeessa esimerkiksi ydinonnettomuuden seurauksena. Tutkimustoiminnalla olisi selvitettävä erilaiset mahdollisesti pakolaisuutta aiheuttavat tekijät ja niihin liittyvät toimintamallit.

Maassamme on varsinaista siirtolaisuustutkimusta harrastettu laajemmalla mitalla parikymmentä vuotta. Täten alan tutkijoilla on paljonkin annettavaa pakolaistutkijoille. Erityisesti pohjoismaista siirtolaisuutta koskeva tutkimustoi-

minta oli aluksi jälkijättöistä: pääasiassa raportointiin jo tapahtunutta muuttoliikettä. Toisaalta tutkimustoiminta oli tieteellisesti tarkasteltuna yksipuolista, sillä huomattava osa tutkimuksista oli yhteiskuntatieteellisiä. Siirtolaisuustutkimus on ollut myös varsin poikkileikkauksenomaista, esimerkiksi ajallisesti pitkät seurantatutkimukset puuttuvat maastamme lähes tyystin.

Anne Koistisen raportti luo pakolaistutkimukselle toimivan perustan, ja edellä tarkastellut siirtolaisuustutkimuksen heikkoudet ovat julkaisun avulla osittain vältettävissä. Kokonaisuutena ottaen tekijän tulos osoittaa, että maamme vähäväriäinen muuttoliiketutkijoiden kaarti on saamassa erinomaista täydennystä. Pakolaisuustutkimukselle on nyt luotu vankka perusta. Pallo on heitetty alan tutkijoille ja rahoittajille.

Ismo Söderling

Historiallisia ARMONIKKA LEVYTYKSIÄ

Tällä levyllä esittelemme ensimmäisiä suomalaisia harmonikka-levytyksiä.

Photo New Yorkin Työväentalon tanssiorkesteri 1930-luvun alkupuolella. Työväentalo sijaitsee runkupuun kirkon vieressä osoitteessa. Soittajat vasemmalta oikealle: William Syrjämä, Viola Turpeinen, Antti Koski, Sylvia Polso.